

Filip Gabriel Pudło

Praca magisterska: „*Sztuka generatywna w twórczości Wojciecha Bruszewskiego*”

Twórczość Wojciecha Bruszewskiego to wzajemne przenikanie postaw artystycznych i naukowych. Z jednej strony artysta komunikował się ze światem drogą wizualną i dźwiękową, ale pisał również teksty teoretyczne. Przejawiał postawę poznawczą, szukał zrozumienia, ale jednocześnie odnajdywał walory estetyczne i był niezwykle sugestywny. Szanował metody indukcyjne i zawierał intuicji. **Technologia**, którą tak biegle się posługiwał, była traktowana przez niego jako materia służąca do ostatecznej krytyki rozwoju technologicznego. Konstruowane przez niego prace miały cele poznawcze – wierzył, że stosowane przez niego **procesy losowe** mogą kształtować nasze drogi poszukiwań twórczych i poszerzać naszą wiedzę o świecie. O tej stronie twórczości Wojciecha Bruszewskiego stosunkowo mało wiemy.

Na jakich fundamentach i teoriach pochodzących z **nauk ścisłych** opierają się jego prace? Jak zakwalifikować dorobek Bruszewskiego w kontekście **sztuki generatywnej** i **permutacyjnej**? Jakich teorii i bazy pojęciowej użyć, aby zrozumieć i omówić "technologiczne" prace Bruszewskiego? W jaki sposób twórczość Bruszewskiego wpisuje się w **paradygmat trzeciej kultury** i **pogranicze sztuki i nauki**? Czym jest sztuka generatywna i które prace Bruszewskiego możemy z nią łączyć?

Według Philipa Galanter'a "**sztuka generatywna odnosi się do każdej praktyki, w której artysta używa systemu, takiego jak zasady języka naturalnego, program komputerowy, urządzenie lub inny proceduralnie funkcjonujący mechanizm, który jest uruchamiany z nadaniem pewnego zakresu autonomii tworząc tym samym kompletne dzieło sztuki**". W definicji tej podkreślić należy cztery istotne elementy: artystę jako świadomego twórcę dzieła sztuki, system opracowany przez twórcę, autonomię pozwalającą osiągać rezultaty, które nie są możliwe do precyzyjnego przewidzenia oraz dzieło sztuki jako rangę możliwą do nadania autonomicznym systemom opracowanym przez artystów. Zasadniczo wśród motywów, jakimi kierowali się twórcy sztuki generatywnej, można wymienić: chęć wyeliminowania intencjonalności w działaniu twórcy, próby separowania jego osobowości od dzieła, przeciwdziałanie subiektywnemu podejściu w sztuce, oderwanie od funkcjonujących paradygmatów w realizacji procesów twórczych, osiągnięcie pełnej wolności twórczej, nadzieja na nowe odkrycia i poszukiwanie nowych heurystyk, afirmacja lub krytyka rozwoju technologicznego.

Bruszewski jest znaczącym twórcą sztuki generatywnej. Był pionierem tego nurtu w Polsce, a jego twórczość poprzedzona była realizacjami **szkoły stuttgarckiej** i działaniami **muzyków eksperymentalnych**. Wiele prac Bruszewskiego możemy uznać za realizacje generatywne. Są wśród nich: *"Radio Ruiny Sztuki"*, *"Maszyna poetycka"*, *"Sonety"*, *"Muzyka telewizyjna"*, *"Telewizyjna kura"*, *"Sternmusik"*, *"Instalacja domowa"*, *"Romantica"*, *"YYAA"*. Prace z tego gatunku stanowią więc istotną część twórczości Bruszewskiego. Procesy losowe uznawał za ważny czynnik poznawczy. Jego prace opierały się w pewnym stopniu na fundamentach matematycznych. Główne zależności dotyczą zagadnień kombinatoryki i rachunku prawdopodobieństwa. Kombinacje generowanych słów w realizacji *"Nowe słowa"* można opisywać - zależnie od wariantu - mniej (1) lub bardziej (2) złożonymi wzorami:

$$1. n^k k!$$

$$2. n^{k-2} k! \left(\frac{1}{2} + 2(n-1) + (n-1)^2 \right)$$

Sztuka generatywna rozwijała się w dwóch kierunkach. Niezdeteminowanymi realizacjami zajmowali się zarówno naukowcy, którzy zainteresowali się estetyką, jak również artyści, którzy interesowali się metodami opartymi o idee nauk ścisłych. Zupełnie inne punkty wyjścia doprowadziły obie grupy do tego samego miejsca. Przeciwnastawne kierunki, którymi podążały obie grupy, skutkowały jednak innym stosunkiem do sztuki generatywnej. Naukowcy zajmujący się estetyką, wśród których wymienić można Maxa Bensego i grupę ze szkoły stuttgarckiej, reprezentowali bardzo przychylną postawę wobec technologii i jej rozwoju. Opis struktury estetycznej dzieła miał ich doprowadzić do mechanicznej, samogenerującej się reprodukcji. Artyści zainteresowani procedurami losowymi poszukiwali raczej nowych rozwiązań, dróg postępowania i możliwości twórczych, a także oderwania od zastanych tradycji. Istnieją związki pomiędzy pracami Bruszewskiego a koncepcjami **Noama Chomskiego**, **Maxa Bensego**, **Claude Shannona**. Niektóre związki są neutralne, inne są przyczynkiem do artystycznej krytyki. Wojciech Bruszewski może zostać uznany za przedstawiciela "trzeciej kultury" w rozumieniu C. P. Snowa – za intelektualistę, który potrafi swobodnie poruszać się w światach nauk ścisłych i humanistycznych, czerpiąc przy tym korzyści niemożliwe do osiągnięcia poza tą dychotomią. Potrafił przewycięzać wzajemne animozje tych dwóch światów i kształtować język porozumienia, jednocześnie zachowując postawę poznawczą i krytyczną.

Filip Gabriel Pudło

+48602205221

filipgabrielpudlo@gmail.com

www.filipgabrielpudlo.com